

dus, waarin geen geneeskundige den inhoud der puist ooit zou hebben aangewend.

Aan het slot van zijn opstel spreekt de schrijver van „een uiterst gevaarlijke stof”. Hij zegt niet met duidelijke woorden, welke stof hij daarmee op het oog heeft; maar de oorspronkelijke stof, waarmee ingeënt is, kan hiermede klaarblijkelijk niet bedoeld zijn, immers de vaccinatie had haar normalen loop en gaf tot geen opmerking aanleiding. De stof, die bij het patiëntje ingesmeerd werd, moet dus bedoeld zijn; maar dan herhaalt schrijver daarmee slechts een oude bekende waarheid.

Uit de mededeeling van dr. SCHOUTEN kan ik slechts die leering trekken: *ent de kinderen zoo vroeg mogelijk in*, op een leeftijd dus, waarop zij het secreet der pokpuisten niet in hun omgeving kunnen verspreiden; is dit niet mogelijk, dan verzuime men in allen geval niet de gewone voorzorgen, welke bij elke wond dienen genomen te worden.

Amsterdam, 9 Mei 1908.

Dr. C. C. DELPRAT.

De casuïstische mededeeling von collega SCHOUTEN in het laatste nummer van dit *Tijdschrift* kan zonder meer koren worden op den molen van hen, die zich nog steeds tegenstanders der vaccinatie tegen de pokken noemen.

Dr. SCHOUTEN had zich duidelijker en voorzichtiger uitgedrukt, indien hij boven zijn mededeeling had geplaatst: „Dood van een *eczemateus* kind door besmetting met vaccine”.

In het kort komt de zaak hier op neer. Dr. SCHOUTEN behandelt in een gezin, waar hij niet de huisdokter is, een kind voor *dauwworm*. Een broertje en een zusje van dit kind worden door den huisdokter gevaccineerd. Het *eczemateuse* kind wordt door de andere kinderen, dus met humane lymfhe, geïnfecteerd en sterft. De moeder krijgt een vijftal pokpuisten aan gelaat en handen.

Dergelijke gevallen vindt men in de literatuur te over.

Hier werd dus een *eczemateus* kind blootgesteld aan de werking der vaccine.

Zeer uitvoerig kan men de nadeelen eener dergelijke expositie vermeld vinden in de mededeeling van den Tubinger zoöloog BLOCHMANN, die een zijner kinderen door een dergelijke besmetting zwaar zag verminken. Het is verschenen in 1904 en getiteld: „Ist die Schutzpockenimpfung mit allen notwendigen Kantelen umgeben?” 1). Bij een statistiek van 129 gevallen van „vaccinia” vindt men er een bijna volledige literatuuropgave.

Tot slot een paar aanhalingen:

VOIGT 1905. „Wir werden wohl daran thun, die Impfung scrofulöser und „tuberculöser Kinder nur im dringenden Nothfalle vorzunehmen. Das Gleiche „gilt von der Impfung ekzemätöser oder mit anderen Ausschlägen behafteter „Kinder . . .”.

STUMPF 1895. „Mit Ekzem behafteter Kinder wurden fast durchweg von „der Impfung zurückgewiesen, und der Berichterstatter kan nur empfehlen „solche Kinder ausnahmslos zurückzustellen”.

1) Aangekondigd in dit *Tijdschrift* 1904, I, bldz. 760.

Wie er meer van wil weten raadplege bovengenoemd werkje. Bij aandachtige lezing zal men ervaren, dat de oorzaak der door dr. SCHOUTEN beschrevene „vaccinia” voor de hand ligt, doch allermintst gezocht mag worden in een „virulente en uiterst gevaarlijke” stof.

Leiden, 10 Mei 1908.

R. P. VAN CALCAR.

Onder den titel „dood ten gevolge van besmetting met vaccine” beschrijft collega SCHOUTEN in het vorig nummer het geval van een kind, dat aan „dauwworm” leed en daarbij een acuut exantheem van blaasjes kreeg, die gedeld waren. Hij aarzelt niet dit geval, dat met den dood eindigde, als vaccinia te diagnosticeeren, daar twee kinderen uit hetzelfde gezin te voren waren ingeënt.

Ik veroorloof mij hier aan te halen het volgende uit het bekende handboek van KAPOSI, 5te Auflage, pag. 500, wat misschien een ander licht op de zaak kan werpen:

„Als eine sehr alarmirende Complication des Eczema larvatum infantum habe ich in einigen Fällen den acuten Ausbruch zahlreicher, theils disseminirter, grösstentheils jedoch in Haufen und Gruppen gedrängter, linsengrosser und etwas grösserer, mit hellem Serum erfüllter und durchsichtiger, flacher und alsbald meist gedellter Bläschen gesehen. Sie machen nach dieser beschriebenen Beschaffenheit den Eindruck von Varicellaefflorescenzen, sind es aber bestimmt nicht”.

De verdere beschrijving bij KAPOSI komt geheel met die van collega SCHOUTEN overeen. Aan het benedenlichaam zag KAPOSI nooit efflorescenties, SCHOUTEN geeft op, dat zij daar sporadisch voorkwamen. JULIUSBERG (bij KAPOSI aangehaald en door hem met zijn gevallen identiek beschouwd) deelde een geval mede bij een 1½-jarig kind en stelde voor de aandoening „pustulosis acuta varicelliformis” te noemen.

KAPOSI zag van 10 gevallen één met den dood eindigen en zegt van den aard der aandoening:

„Ich bin in Verlegenheit wie ich dieses, das gewöhnliche Eczema larvatum infantum in so gefährlicher Weise complicirende, Varicellen-ähnliche Exanthem bezeichnen soll, das sehr erfahrenen Kinderärzten hierorts niemals untergekommen war, während ich dasselbe etwa zehnmal gesehen habe, und das von ihnen unbedenklich als Nichtvaricella und etwas Eigenartiges betrachtet wurde. Am ehesten wäre noch Eczema herpetiforme passend. Noch weniger vermag ich über die Ursache desselben etwas zu sagen. Ich kan mich jedoch nicht des Gedankens erwehren dass es sich um den Effect eines örtlichen Contagiums, und zwar eines Pilches handle, der auf der durch das Eczem gelockerten Epidermis einen geeigneten Haftungsbodem gefunden und durch seine Vegetation die eigenthümliche Efflorescenzbildung und durch die Menge der letzteren die Dermatitis hervorruft”.

JULIUSBERG nam in zijn geval den staphylococcus pyogenes als waarschijnlijke oorzaak aan.

Groningen, 11 Mei 1908.

Dr. L. MEES.